

АНТИДЕМПІНГОВІ ЗАХОДИ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТОВАРОВИРОБНИКА

Інтеграція економіки України до світогосподарської системи не тільки відкриває нові можливості для нашої країни, але й загострює проблему конкурентної боротьби вітчизняних та іноземних товаровиробників на внутрішньому та зовнішніх ринках, а також впливає на економічні відносини між державами і на заходи, які вони застосовують у зовнішньоторговельній політиці для захисту національного товаровиробника. У зв'язку з цим, кожна країна застосовує спеціальні обмежуючі інструменти для захисту внутрішнього ринку від несправедливої торговельної практики, що є дозволеним виключенням із загального режиму найбільшого сприяння Світової організації торгівлі (СОТ), які дають можливість швидко та ефективно відповідати на прояви недобросовісної конкуренції або негативні економічні фактори в сфері зовнішньої торгівлі. Серед різноманітних інструментів державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності, спрямованих на боротьбу з недобросовісною конкуренцією, є антидемпінгові заходи.

Окремі питання і проблеми щодо застосування різних інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності відображено у працях таких науковців, як І. Бураковського, А. Крисоватого, О. Гребельника, М. Портера, Є. Савельєва, А. Філіпенка, Т. Циганкової, В. Гейця, тощо. Питанням антидемпінгового регулювання у світових торговельних відносинах присвячено чимало наукових досліджень, серед яких слід назвати праці О. Козиріна, С. Осики, В. П'ятницького, Л. Сабельникова, П. Хвойника, Р. Шепенка, Ю. Шишкова, О. Шниркова, О. Дем'янюк тощо. Проте в їхніх працях недостатньо окреслені підходи щодо використання демпінгу та антидемпінгових заходів як засобів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі у захисті економічних інтересів.

Саме слово «демпінг» походить від англійського слова «dumping», що означає скидання, звалювання, розвантажування. В міжнародній практиці слово «демпінг» звичайно використовується як синонім нечесної конкуренції, що передбачає дію на ціни товарів, що експортуються.

Правова суть демпінгу розкривається у ст. VI ГАТТ. Демпінг – це продаж товару за кордоном за ціною, нижчою його «нормальної ціни», який завдає або загрожує завдати матеріальної шкоди промисловості, утвореної на території країни-імпортера, або який суттєво затримує утворення такої.

Згідно з національним законодавством, демпінг – це ввезення на митну територію країни імпорту товару за цінами, нижчими від порівняльної ціни на подібний товар у країні експорту, що заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару [1].

Т.М. Циганкова зазначає, що демпінг являє собою таке явище, коли товари продаються на зарубіжний ринок за цінами нижчими, що превалюють на цьому ринку, або за цінами, що є нижчими за собівартість [2, с. 444].

У колективній монографії Т.М. Циганкової, Л.П. Петрашко та Т.В. Кальченко зазначено, що демпінг (dumping) – засіб фінансової нетарифної торговельної політики, що полягає у просуванні товару на зовнішній ринок за рахунок зниження експортних цін нижче нормального рівня цін, існуючого в цих країнах. Він може здійснюватись як за рахунок ресурсів окремих фірм, що прагнуть опанувати зовнішній ринок своєї продукції, так і за рахунок державних субсидій експортерам [3, с. 245].

Негативними наслідками для країн, в які імпортується демпінговий товар, є, перш за все, монополізація ринку та утиск національних виробників. Тому факт наявності демпінгу та шкода, якої він завдає національним товаровиробникам контролюються, як з боку міжнародних торгових організацій, так і безпосередньо державами через застосування антидемпінгових заходів, зокрема, впровадження антидемпінгового мита.

В Україні проведення антидемпінгових розслідувань і застосування антидемпінгових заходів здійснюється відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту"[1].

На сьогодні, антидемпінгові заходи щодо імпорту товарів в Україну застосовуються проти таких держав, як Російська Федерація, Китай, Республіка Білорусь, Туреччина, Республіка Болгарія та Польща.

В свою чергу, антидемпінгові розслідування, які проводяться щодо української продукції, здійснюють такі країни та союзи: США(1 розслідування), Євразійський економічний союз(4 розслідування), Канада(2 розслідування), Мексика(1 розслідування), Таїланд(1 розслідування), ЄС(1 розслідування) та Республіка Туреччина(1 розслідування)[4].

Численні процедурні вимоги щодо проведення антидемпінгового розслідування та застосування антидемпінгового мита викладені в Угоді про застосування Статті VI ГАТТ 1994 р., яка серед фахівців відома під назвою Антидемпінговий кодекс, або Угода про антидемпінгові заходи.

Слід зазначити, що застосування антидемпінгових методів не завжди позитивно впливає на ринкові відносини та рівень економіки країни в цілому. Зловживання такими методами може призвести до зниження конкуренції і, відповідно, до зниження якості продукції, послуг вітчизняного виробника. Тому міжнародна спільнота, зокрема, у формі, передбаченій ст. VI п. 2 ГАТТ, для застосування антидемпінгових заходів (антидемпінгові мита) встановила необхідність дотримання трьох умов:

- наявність демпінгової різниці (маржі), тобто перевищення нормальної вартості над ціною, за якою експортується товар; демпінгова маржа розраховується у процентах від експортної ціни;

- наявність фактично доведеного матеріального збитку або загрози матеріального збитку галузі господарства країни-імпортера;

– існування причинно-наслідкового зв'язку між фактом продажу за демпінговими цінами та збитком [5].

На світових товарних ринках знання складних правил застосування антидемпінгових заходів надає змогу виробничим підприємствам, які зазнали певної шкоди від демпінгового імпорту, відстоювати свої інтереси в антидемпінговому розслідуванні, а експортерам – уникати застосування країнами-імпортерами антидемпінгових заходів щодо їх продукції.

Слід зауважити, що демпінгові процеси, що виникають між країнами світу є результатом розвитку як світового ринку в цілому так і торговельних відносин, які еволюціонують разом з інституціональною основою світової торговельної системи. При подальшому розширенні економіко-правової основи антидемпінгової процедури в Україні слід мати на увазі, що лише в разі, коли наслідком демпінгу є обмеження конкуренції й монополізація ринку, виникає негативний ефект – зниження ефективності функціонування економічної системи в цілому. Саме тому економіко-правові процедури антидемпінгового регулювання повинні здійснюватись в площині антимонопольного законодавства.

Проте, демпінгову практику не слід розглядати як тільки негативний процес порушення конкурентного середовища зарубіжного ринку, адже антидемпінгові заходи на нинішньому етапі розвитку міжнародних торговельно-економічних відносин є найбільш поширеним інструментом державного регулювання зовнішньої торгівлі, спрямованим на захист національного виробника від демпінгового імпорту. І саме недопущення недобросовісної комерційної діяльності та її припинення є однією з головних цілей СОТ.

Література:

1. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22 грудня 1998 р. № 330 – XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/330-14>
2. Циганкова Т. М. Розвиток системи регулювання міжнародної торгівлі. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації / Т. М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2011. – 501 с.
3. Циганкова Т. М. Міжнародна торгівля / Циганкова Т. М., Петраш-ко Л. П., Кальченко Т. В. – К.: КНЕУ, 2011. – 488 с.
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
5. Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1994 року: міжнародний документ від 15.04.1994 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.pau.ua/doc/?code=981_003